

DE VERKOCHE GROOTVADER

(Der verkaufte grossvater)

Klucht in drie bedrijven

door

FRANZ STREICHER

vertaling

E. Leeuwerke-Schanssema

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.

(Grimas Theatergrime verkoop)

Tel: 072 - 5 11 24 07

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **DE VERKOCHTE GROOTVADER – DER VERKAUGTE GROSSVATER** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **FRANZ STREICHER** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: © Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (youtube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **8** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

**Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten
van u te claimen, of te innen.**

PERSONEN:

FREEK POSTEMA - boer

KLAAS - zijn zoon

OPA - grootvader

KATRIEN - dienstmeisje

PETER WAGEMANS - boer

ANNA - zijn vrouw

ELS - hun dochter

HANNES - knecht

DECOR:

Het eerste bedrijf speelt zich af bij Postema.

Het tweede en derde bedrijf bij Wagemans.

EERSTE BEDRIJF

(Ietwat sober ingerichte huiskamer bij Postema. Opkomst van buiten, links voor.

Linkerhoek: Kachel met een bank. Tussen deur en kachel een wandrek met borden. In de achterwand een open raam, iets terzijde daarvan, grote lekkere leuningstoel.

Rechterhoek: tafel, wandbank, stoelen.

Rechtsvoor: deur naar de overige vertrekken.

Zonnige morgen)

Eerste toneel

(Freek, Katrien)

(Freek rustige vijftiger, ijsbeert, de handen op de rug, door de kamer. Katrien, ± dertig jaar, flink figuur, staat onbeweeglijk, met uitgestreken gezicht, links voor de deur)

FREEK: *(blijft voor haar staan)* Waarom jij me echter de betrekking opzegt, weet ik nu nog steeds niet!

KATRIEN: Ik heb U al gezegd, dat U daar niet naar moest vragen.

FREEK: Twee jaar ben je nu bij me op de boerderij. We hebben het altijd goed samen kunnen vinden en nu wil je me plotseling in de steek laten.

KATRIEN: Ja, dat wil ik en dat doe ik ook.

FREEK: En ik mag niet eens de reden weten?

KATRIEN: Nee.

FREEK: Krijg je niet genoeg te eten?

KATRIEN: Ach man.... ik ben gewoon doorvoed. *(klopt zich op haar achterwerk)* Kijk es hoe welgedaan ik er uit zie.

FREEK: Wordt het werk je dan teveel?

KATRIEN: Dan was ik al lang weggegaan.

FREEK: Verdien je dan te weinig?

KATRIEN: Je verdient overal te weinig.

FREEK: Wel verdorie nog aan toe. Waaraan ligt het dan?

KATRIEN: Ik zeg het niet, omdat het U alleen maar zou ergeren.

FREEK: Onzin. Zeg me toch recht voor de raap, wat je niet aanstaat. Misschien kan ik het in een ommezien in orde maken. Het is toch niet fatsoenlijk om zo maar het bijltje er bij neer te gooien en weg te lopen als een varken van zijn voerbak.

KATRIEN: Ik ga ook niet graag, maar ik moet.

FREEK: Hoezo.... "moet"?

KATRIEN: En ik zou graag vandaag nog gaan. Ik houd het gewoonweg niet meer uit.

FREEK: Wie doet jou dan kwaad? Ik, misschien?

KATRIEN: Nee, U niet.

FREEK: Klaas dan?

KATRIEN: Ook niet.

FREEK: Is 't dan misschien om Opa?

KATRIEN: *(na een ogenblik, grimmig)* Dat loeder, die galgebrok!!

FREEK: Aha! Nu komt de aap uit de mouw. Opa ligt jou dus zwaar op de maag.

KATRIEN: Ik had het U niet willen vertellen, omdat U altijd een zuur gezicht trekt, als iemand zich over Opa beklagt. Maar ik vergeet nooit, hoe die deugniet in deze twee jaar dat ik hier ben, mijn bloed aan het koken heeft gebracht, en mij gepest heeft, wanneer hij maar de kans had.

FREEK: En jij hebt 'm nooit lik op stuk gegeven?

KATRIEN: Natuurlijk wel. Leer om leer. Of moest ik dat alles maar stilzwijgend over mijn kant laten gaan?

FREEK: Oude mensen zijn dikwijls net als kinderen. Daar moet men toch af en toe een oogje voor kunnen dicht knijpen.

KATRIEN: Twee jaar lang heb ik beide ogen dichtgeknepen. Maar wat te veel is, is te veel. Nu ga ik.

FREEK: Wat heeft onze Opa nu dan weer uitgehaald?

KATRIEN: Hij heeft me gisteren een dode muis in bed gelegd.

FREEK: *(lacht)* Een dode? Nu zie je toch, hoe dom die oude man is. Als hij een beetje pienter was, had hij er een levende ingelegd.

KATRIEN: Ja, houd hem de hand maar weer boven het hoofd. Mij zal het een zorg zijn. Ik ga.

FREEK: Praat nu geen onzin, Katrien. Om een dode muis zeg je toch zo maar je betrekking niet op.

KATRIEN: Niet alleen om de dode muis. Die oude zondaar heeft me nooit met rust gelaten. Direct al, toen ik hier kwam, heeft hij mij bij wijze van begroeting, mijn zondagse schoenen aan de vloer vastgespijkerd en jeukpoeder in mijn bed gestrooid. Een dozijn kwajongens, halen in een jaar niet zo veel katekwaad uit, als Opa in één dag.

FREEK: *(krabt zich achter het oor)* Ja, ja.... hij maakt het wel eens een beetje te bont. Maar je moet niet denken, dat hij het alleen op jou heeft gemunt. Ik moet er soms ook aan geloven en Klaas net zo goed. Of denk je, dat ik mijn sla gisteren zelf met brandspiritus had aangemaakt?

KATRIEN: Nooit kan ik rustig mijn werk doen. Altijd is hij in de buurt,

weet alles beter en alles gaat hem te langzaam. En wat hij al niet heeft stuk gemaakt. Als ik U geweest was, had ik deze oude boosdoener al lang in een bejaardenhuis of andere inrichting ondergebracht. Als U dit nog lang toelaat, bent U eerder in het gekkenhuis dan hij. Dat zeg ik U.

FREEK: Nou ja,.... Zo helemaal ongelijk heb je niet.

KATRIEN: Het water staat U immers al tot de lippen en spoedig kunt U gaan duimzuigen. Zie toch, dat die oude vlerk zijn kost ergens anders ophaalt.

FREEK: Dat is gemakkelijk gezegd. Toen ik met mijn vrouw, zaliger, getrouwd ben, heb ik haar grootvader als huwelijkscadeau meegekregen. Nu kan ik hem toch niet eenvoudig op straat zetten.

KATRIEN: U kunt doen wat U wilt. Voor mijn part laat U hem inlijsten. Dus.... hoe zit het? Kan ik vandaag gaan?

FREEK: Tja.... je bent wel erg heet gebakerd. Moet het dan absoluut vandaag al wezen?

KATRIEN: Hoe eerder, hoe beter, anders breek ik die plaaggeest nog doormidden, als hij me weer in de weg loopt.

FREEK: O, alsjeblijft niet. Dan zat ik met twee Opa's opgescheept. Nou vooruit, ga dan maar, ik wil je niet meer tegenhouden. Maar misschien bedenk je je nog een keer.

KATRIEN: Ik hoef me niet meer te bedenken. Binnen een half uur zeg ik U adieu.

FREEK: Heb je dan al een nieuwe betrekking?

KATRIEN: Die vind ik wel. Flinke krachten worden overal gezocht. U geeft me toch een goed getuigschrift, nietwaar?

FREEK: Natuurlijk, dat heb je eerlijk verdiend.

KATRIEN: Dan pak ik nu mijn koffer.

FREEK: Als je Opa mee wilt inpakken....., mijn zegen heb je.

KATRIEN: Dat zal wel, ik zou de koffer met de ingepakte Opa dadelijk naar de Noordpool laten transporteren.

Tweede toneel

(Vorigen, Klaas)

KLAAS: *(aantrekkelijke, flinke jongen in werkkleding van links op. Hij gooit dadelijk na aankomst zijn pet woedend op de grond)* Wel alle oude heksen op een bezemsteel nog aan toe, nu ben ik het meer dan zat!!

FREEK: Nou, nou... wat heeft die pet je dan gedaan? *(pakt de pet op, klopt hem netjes af en houdt hem in de hand)*.

KLAAS: Met Opa kan ik niet samenwerken. Voor mijn part kan hij thuis

blijven en eieren leggen. Ik rooi de aardappelen alléén.

FREEK: Wat nu dan.... Opa is aan 't aardappelrooien?

KLAAS: Heeft U hem gezegd, dat hij mij moest helpen?

FREEK: Ik....? Neen.

KLAAS: *(woedend)* Wat wil hij dan? Komt met een schop aan gelopen en zegt: 'Klaas, ik help je, dan gaat het vlugger.' Spuugt in de handen en steekt zomaar midden in de aardappelpollen.

FREEK: *(smijt de pet op de grond)* Nu heb ik er zo langzamerhand genoeg van.

KLAAS: *(pakt de pet op, klopt hem zorgvuldig af)* Ik heb er al lang genoeg van.

KATRIEN: En ik, het allerlangste. Gelukkig ben ik hier niet vastgeplakt. Als ik mij al over een manspersoon zou moeten ergeren, dan zal het tenminste een knappe, jonge kerel zijn. *(rechts af. Klaas kijkt Freek vragend aan)*

FREEK: Katrien heeft ontslag genomen.

KLAAS: Ontslag genomen? Waarom dan?

FREEK: Om Opa.

KLAAS: *(smijt de pet tegen de grond)* Wel verdraaid. Daar heb je 't al. Nu loopt ons de enige, die het langer dan 14 dagen bij die hufter uitgehouden heeft, ook nog weg.

FREEK: *(pakt zuchtend de pet op, klopt hem af)* Ach ja, het is wel een kruis met Opa.

KLAAS: Wat U zich zelf heeft aangehaald.

FREEK: *(smijt de pet op de grond)* Waarom krijg ik alle verwijten naar mijn hoofd geslingerd? Kan ik er wat aan doen, dat Opa op de wereld is?

KLAAS: *(pakt de pet op, klopt hem af)* Nee, daar kunt U niets aan doen. Maar dat hij bij ons op de boerderij is, de mensen de stuipen op het lijf jaagt, alles ruïneert en kapot maakt, dat is uw schuld. Ik zou er niets van zeggen als hij rustig in zijn leuningstoel zat en zijn pijpje rookte. Maar overal steekt hij zijn neus in, en geeft je een veeg uit de pan. Waar men ook gaat of staat, hij danst je voor de voeten. Wat hij maar aanraakt, is kapot. En als hij boevenstreken kan uithalen, is hij er als de kippen bij. *(smijt de pet op de grond)* Hoe lang zal hij ons nog voor joker zetten? Wat bent U eigenlijk met hem van plan?

FREEK: *(pakt de pet op, klopt hem af)* Waarom gooi je toch steeds je pet op de grond. Denk je dat hij daar beter van wordt?

KLAAS: Hij is van Opa.

FREEK: Och zo! *(gooit de pet met een boog in een hoek).*

KLAAS: Ik heb hem de pet afgepakt, omdat ik dacht, dat hij me na zou lopen en de aardappelen met rust zou laten. Maar mis poes. Die

maakt verder aardappelpuree met zijn schop.

FREEK: Zo'n vermaledijde kerel. Men zou hem in zijn leuningstoel moeten vastbinden.

KLAAS: Dat helpt niet, die oude moet de deur uit.

FREEK: Dat zou het beste zijn. Maar ik kan het niet over mijn hart verkrijgen.

KLAAS: Als U een keer energiek moet doorpakken, zakt de moed U in de schoenen. Als ik hier de baas was, had ik de zaak al lang in orde gebracht.

FREEK: Je hoeft alleen maar te trouwen. Dan kun jij de boerderij van mij overnemen, en kun je met Opa doen wat je wilt. Dan is hij van jou.

KLAAS: Het is bijna de moeite waard, dat ik daarom alleen al naar een meisje op zoek ga.

FREEK: Je hoeft niet meer op zoek te gaan. Ik heb er al ééntje voor je uitgezocht.

KLAAS: Daar ben ik niet van gediend.

FREEK: Zeur niet, je kent haar immers nog niet.

KLAAS: Ik neem geen meisje dat ik niet in- en uitwendig ken.

FREEK: En ik zeg je, ze bevalt je zeker - mij bevalt ze ook. Ik heb haar nog wel niet gezien, maar Wagemans geeft haar een beste schep geld mee, heeft hij me verteld. En iets beters, dan een welgevulde geldbuidel, kun je van een meisje toch niet verlangen.

KLAAS: Dat zou de boerderij best kunnen gebruiken. Maar ik wil naast de geldbuidel toch wel graag een vrouw, waar ik zelf mijn plezier aan zou hebben.

FREEK: Wat er wel niet allemaal op je verlanglijstje staat. Als zij goed wat mee krijgt (*maakt gebaar met duim en wijsvinger*) komt het uiterlijk er niet op aan. Overdag ben je toch niet thuis en 's nachts zijn alle poesjes grauw.

KLAAS: Nee vader, daar trap ik niet in. Maar een vrouw uitzoeken, dat doe ik zelf.

FREEK: Jij wilt toch niet dat ik mijn woord breek, Klaas? Ik heb mijn vriend Wagemans beloofd, dat jij zijn dochter Els, neemt. Dat is een uitgemaakte zaak.

KLAAS: Tussen U en Wagemans, maar niet tussen Els, die ik niet ken, en mij. Wat is het dan bovendien voor een nieuwe vriendschap tussen U en die Wagemans. Die naam heb ik nog nooit gehoord. Wie is dat dan eigenlijk?

FREEK: Wij hebben elkaar in jaren niet ontmoet, omdat hij zo ver weg woont. Helemaal in Klikkersdorp. Goed bevriend ben ik eigenlijk nooit met hem geweest, omdat hij zo'n gierigaard en sjacheraar is, die voor een kwartje de duivel voor de helsdeuren wegsleept. Toevallig troffen

we elkaar kortgeleden op de paardenmarkt en toen deed hij precies, alsof we ons hele leven al de dikste vrienden waren geweest. “Freek”, zei hij, als ik jou vandaag niet ontmoet had, was ik morgen bij je gekomen. Jij hebt een zoon en ik een dochter, die twee moeten een paar worden.

KLAAS: (*lacht*) Nee maar, die is goed, zeg.

FREEK: Ik was eerst totaal verbluft. Nooit heeft hij iets van zich laten horen en nu wil hij plotseling familie van me worden. Daarbij heeft hij jou nog nooit gezien en weet alleen, dat je eens, een met schulden beladen boerderij van mij zult erven.

KLAAS: Vader, aan dat zaakje zit een luchtje.

FREEK: Dat dacht ik ook. Maar het is een absoluut eerlijke zaak. We hebben samen een glas bier gedronken en toen heeft hij mij verteld, dat zijn vrouw, Els graag onder de geboden zou zien. Maar omdat daarvoor zoveel jonge mannen in aanmerking kwamen, had zijn vrouw alle namen apart op een stuk papier geschreven, deze in een hoed gedaan, en hij had zelf een papiertje uit de hoed moeten pakken. De naam op het papiertje zou de juiste levenspartner voor Els zijn. Een vingerwijzing van het lot, had zijn vrouw gezegd.

KLAAS: Op zulke idiote ideeën kunnen slechts vrouwen komen.

FREEK: Er waren er echter eerst maar 13 papiertjes geweest. En als veertiende naam bij dat ongeluksgetal heeft Wagemans zich jou plotseling herinnerd en zo ben jij ook in de hoed beland. En raad nu eens, wie hij getrokken heeft?

KLAAS: (*droog*) Mij.

FREEK: Haarscherp geraden. Ben jij even intelligent zeg. En daarom ben jij nu de uitverkorene.

KLAAS: Wat een eer - maar zeg eens, hebt U zomaar alles voor zoete koek geslikt, wat deze hansworst U heeft voorgeschoteld?

FREEK: Geloof jij, dat hij maar wat heeft opgeschept? En dat alles gelogen is? Daarvoor was er toch helemaal geen reden. Hij weet wel, dat er bij ons niets te halen is.

KLAAS: En ik zeg U nog eens.... aan dat zaakje zit een luchtje. Een gierigaard gooit een armoedzaaier geen geldbuidel om de nek.

FREEK: (*overredend*) Wat zou er nu niet goed zijn? (*vertwijfeld*) Lieve mensen nog aan toe, daar houdt men zijn zoon een geluk beker onder de neus en hij steekt hem er niet in.

KLAAS: Steekt U de neus erin als men U blinddoekt? Er kan net zo goed een gekookte hond, als een gebraden duif, inzitten.

FREEK: Nee, nee, mijn jongen, er zit een gebraden duif in, een allerliefst duifje, om in te bijten.

KLAAS: Hebt U dat duifje gezien?

FREEK: Nee, maar Wagemans heeft het me voorgetekend. (*tekent een vrouwenfiguur in de lucht*)

KLAAS: Steeds weer deze Wagemans. Waarom stuurt hij zijn Elsje hier dan niet naar toe, als ze zo lieflijk is.

FREEK: Sinds wanneer is het mode, dat de meisjes zelf op pad gaan, om zich te laten keuren?

KLAAS: Ach, U denkt dat ik de stoute schoenen aan moet trekken, en dat hele eind naar Klikkersdorp moet reizen, om de schone Elsa te zien? Dan zult U lang moeten wachten, met uw gebraden duifje inclusief.

FREEK: (*woedend*) Goed net zo lang kun jij wachten eer ik je de boerderij overdraag, al word ik zo oud als Methusalem. (*achter de coulissen glasgerinkel*) Lieve deugd, wie gooit daar al weer een raam aan gruzelementen?

Derde toneel (*Vorigen, Opa*)

OPA: (*een schop, recht over de schouder, links op*) Ik! (*ver in de zeventig, een schelmachtige blik, rode wangen. Wat armoedig gekleed, niet meelijwekkend, maar komisch aandoend*). De glaszetter heeft al lang niets meer aan ons verdiend.

FREEK: U slaat alles kort en klein. Zo te zien bent U alleen op de wereld om de boel af te breken.

OPA: (*altijd rustig*) Hoezo? Wat heb ik anders dan al stuk gemaakt?

KLAAS: Helemaal niets, man. U bent echt een zegen in huis.

OPA: Hebben jullie in je leven nog nooit een venster gebroken? (*zonder antwoord af te wachten*) Nu dan. (*verklaart zijn binnenkomst*) Ik ga met mijn schop langs de zijmuur. Achter mij aan wankelt de oude buurvrouw, glijdt uit, schreeuwt - ik draai me om, (*maakt een bepaalde draai en veegt met de schop wat borden van het wandrek*) Klabats! Daar valt het vensterglas uit het kozijn.

FREEK: (*schreeuwt*) U slaat ons nog eens het hele huis in elkaar. (*wijst op de scherven*) Kijk nu eens, wat U dáár weer hebt uitgehaald!!

OPA: (*lacht hardop*) Is me dat een meevaller! Nu verdient de bordenkoopman ook nog wat.

FREEK: Wat is het bovendien voor een nieuwe mode, om met die vuile schop de kamer binnen te komen.

OPA: Ik wou jullie immers alleen maar even laten zien, hoe dat met die gebroken ruit gebeurd is.

FREEK: (*neemt hem de schop af*) Geef hier, anders zien we straks nog

meer, dan ons lief is.

OPA: (*gaat op de bank bij de kachel zitten*) Ah.... nu ben ik eerlijk gezegd, echt moe.

FREEK: Van het aardappelen stuk steken zeker, hè?

OPA: (*lacht*) Ja...., maar een paar zijn er toch ook nog heel gebleven.

KLAAS: (*schuift Freek tot voor Opa*) Ziezo, en nu spijkers met koppen slaan.

FREEK: Ik zou nu toch wel eens een hartig woordje met U willen praten. Er moet nu toch eindelijk eens orde en rust in huis komen.

OPA: Ja, dat zou geen kwaad kunnen (*wijst op de scherven*). Of wil je wachten, totdat de scherven vanzelf de deur uitwandelen?

FREEK: Ben ik Uw huisknecht?

OPA: Nou - goed. Dan moet Katrien de rommel opruimen.

KLAAS: Katrien ruimt niets meer op.

OPA: Waarom niet?

FREEK: Ze heeft ontslag genomen en gaat vandaag nog weg.

OPA: (*met blijde verbazing*) Katrien gaat weg? Wat een geluk, dat ik dat nog beleven mag! Waarom gaat ze dan weg?

KLAAS: Omdat U haar niet met rust laat.

OPA: Ik? Laat ze zich toch niets in haar hoofd halen, die domme gans. Ze is toch veel te oud voor mij.

FREEK: Ach wat! Zo is dat niet bedoeld. Bij haar werk laat U haar niet rustig haar gang gaan.

OPA: Ooo... juist. Is Opa weer eens de zondebok!

KLAAS: Zondebok hier of zondebok daar - het is met U gewoon niet uit te houden.

OPA: Zo! Dat is zeker de dank ervoor, dat ik je heb helpen aardappelrooien.

FREEK: U hoeft niemand te helpen.

KLAAS: Alléén doe ik het beter en vlugger.

OPA: (*moppert*) Goed, vanaf nu pak ik niets meer aan.

FREEK: Dat moet U toch inzien, Opa. Ik geloof graag, dat U ons zou willen helpen, maar....

OPA: Je hoeft niets meer te zeggen. Vanaf nu, kan het werk achter me aanlopen.... Ik pak niets meer aan.

KLAAS: En omdat we nu al een heel eind op weg zijn, zeg ik U ook maar meteen: Uw kunsten en streken hebben we de langste tijd voor lief genomen.

OPA: Wat bedoel je daarmee?

FREEK: Katrien een dode muis in bed leggen, mijn sla met spiritus aanmaken, dat zijn dingen die niet door de beugel kunnen.

OPA: Ooo.... Als ik er voor zorg, dat jullie naast je werk nog een beetje

ontspanning hebben, dan heet dat meteen 'kunsten en streken'. Goed, vanaf vandaag is het uit met de ontspanning. Jullie verdienen niet beter.

FREEK: U moet me goed begrijpen, Opa....

OPA: Ik begrijp je wel. Met mij zullen jullie vanaf vandaag niets meer te lachen hebben.

KLAAS: Dat hebben we tot nog toe ook niet gehad.

FREEK: Rust en vrede moet er in huis zijn. Meer verlangen we niet.

KLAAS: Rook Uw pijp, drink Uw koffie, lees de krant en vliegen vangen is toch ook een leuke bezigheid.

OPA: *(een blik op de klok)* Het is nu tien uur. Vanaf half elf zullen jullie een grootvader hebben, zoals jullie je wensen.

FREEK: Waarom dan pas vanaf half elf?

OPA: Omdat ik eerst nog met Katrien moet afrekenen. Ziezo - en nu heb ik dorst. Mag ik me een glas wijn uit de kelder halen, of zijn dat ook streken als een oude man dorst heeft?

FREEK: Ga maar..., we hebben U nog nooit voorgerekend wat U opgegeten en opgedronken hebt.

OPA: *(draait zich naar links, ziet de pet op de vloer liggen, pakt hem op, tegen Freek:)* Weet je geen betere plaats voor je pet?

FREEK: Die is immers van U. Klaas heeft hem meegebracht.

OPA: Van mij? Dat is jouw pet. Ik had hem opgezet, omdat ik de mijne niet kon vinden! *(hangt de pet aan een spijker)*

FREEK: Val niet van de keldertrap af!

OPA: Trap af, zal wel gaan. Trap op, minder goed, als ik de wijn heb geproefd. Ha, ha... Wat schaft de pot vanmiddag?

FREEK: Zuurkool met spek.

OPA: Spek met zuurkool had ik liever gewild. *(af)*

KLAAS: Ik ben nieuwsgierig, wat hij tot half elf nog allemaal zal uitspoken.

FREEK: Niets zal hij uitspoken. Ik zal wel op hem letten.

KLAAS: Nòg nieuwsgieriger ben ik, wat wij ná half elf zullen beleven. Die wordt toch niet rustig.

FREEK: *(woedend)* Dan vliegt hij er uit. Dan kan hij heen gaan, waar de peper groeit. Maar ik denk, dat hij het niet zover zal laten komen!

Vierde toneel

(Freek, Klaas, Katrien, dan Opa)

KATRIEN: *(voor vertrek gereed, met een koffer, van rechts op)* Zo, ik ben klaar voor de reis. Ik wens U het beste boer.

FREEK: Ga je werkelijk weg, Katrien? Zojuist heeft Opa ons beloofd,

dat hij braaf en rustig wil zijn. Wil je het niet nog een paar weken proberen?

KATRIEN: Liever niet. Van beloofde eieren, gaan er honderd in een dozijn. Het is ook niet alleen om Opa, dat ik wegga. Met de boerderij gaat het steeds verder bergafwaarts en van beter worden is geen sprake. Over een jaar kunt U de schoorsteen niet eens meer de Uwe noemen. Voor mij is het dan echt geen eer als men zegt: "Die komt van een uitgerangeerde boerenbedoening". Ziezo, nu weet U het en nu ga ik.

FREEK: Er zijn ook wel eens knechten en meiden geweest, die niet eerder van een verziekte boerderij zijn weggegaan, voordat de zaak weer floreerde.

KATRIEN: Maar daar hebben ze vast geen Opa gehad, die van vroeg tot laat in de weer was, om iemand een kool te stoven.

FREEK: Nou ja, vooruit dan maar. Reizende mensen moet men niet ophouden.

OPA: *(met een glas wijn, van links op)* Dan is er tenminste een koe minder op de boerderij. *(gaat op de bank bij de kachel zitten)*

KATRIEN: Zo is het. En de stieren blijven voltallig hier.

OPA: Jammer Katrien, dat je niet een jaartje jonger bent. Ik zou onmiddellijk met je willen trouwen, alleen al, om je maar hier te houden. Dan konden we ons in elk geval een hofhond besparen.

KATRIEN: Nu horen jullie, wat ik me op de valreep nog door die gammele niksnut moet laten zeggen.

KLAAS: Opa, houdt U toch stil!

OPA: Waarom dan? Is het al half elf?

KATRIEN: En hoe zit het met mijn getuigschrift, boer? Hebt U dat al geschreven?

OPA: Laat mij dat getuigschrift schrijven, Freek.

FREEK: Nee, daar komt niets van in. Dat is mijn werk. Geschreven heb ik het nog niet, maar dat is zo gebeurd.

KATRIEN: *(pakt een stuk papier, vóór uit haar blouse of jurk, en geeft het aan Freek)* Ik heb het al voor U opgeschreven, zoals ik het graag wil hebben. Dan hoeft U zich daar het hoofd niet meer over te breken.

OPA: Daar heb je een prima brievenbus, Katrien.

KATRIEN: Maar niet voor uw brieven.

FREEK: *(leest)* 'Hiermee bevestig ik, dat Katrien Scholtens, mij, gedurende twee jaar, eerlijk, trouw en vlijtig heeft gediend. De hele huishouding was haar toevertrouwd...'

OPA: Vooral de jampotten.

FREEK: Ssst... *(leest verder)* Ik laat haar op haar eigen verzoek vertrekken, omdat ze niet meer op mijn achteruitgaand bedrijf wil

blijven. Ik kan slechts zeggen: Petje af voor Katrien Scholtens.
OPA: Geweldig, zoals die over zichzelf tevreden is.
KLAAS: Zijn wij óók geweest.
FREEK: Natuurlijk. Een ogenblikje Katrien, ik schrijf het dadelijk over.
Klaas kom mee, dan kun je mij de inkt omroeren. (*rechts af*).
KLAAS: (*tegen de beide achterblijvenden*) Jullie beiden kunnen intussen afscheid nemen. Maar druk elkaar niet plat. (*gauw rechts af*)

Vijfde toneel (*Opa, Katrien*)

(*Katrien gaat op haar koffer zitten, Opa uitdrukkelijk de rug toegerend*)

OPA: Wat moet dat beduiden, Katrien? Men keert de vijand toch niet de rug toe?
KATRIEN: Ik ben geen soldaat.
OPA: En desondanks een generaal. Merkwaardig hè?
KATRIEN: En U bent een grote olifant. Nog merkwaardiger hè? Waar U Uw po.... eh... voeten zet, trapt U alles kapot.
OPA: Nou, nou.... je schiet niet slecht terug, dat moet ik toegeven. Jammer dat je weggaat. Je liet je zo lekker op de kast jagen. Verhip, nu zijn er alleen nog mannen op de boerderij.
KATRIEN: En een oud wijf.
OPA: Hoezo?
KATRIEN: Nou, U!
OPA: Zorg jij dat je op een boerderij komt met louter vrouwen, dan ben jij de enige kerel.
KATRIEN: Dat ben ik hier ook geweest.
OPA: Naar je baard gerekend, zou men het werkelijk geloven.
KATRIEN: (*draait zich met een ruk om*) Wié heeft een baard?
OPA: Kijk es aan, nu zit je zoals het behoort. En nu vertel je mij maar eens, hoe jij er bij komt, om de boer te vertellen dat ik je van de boerderij verdreven heb.
KATRIEN: (*is opgestaan*) Is dat misschien niet waar?
OPA: Jaag ik je hier weg? Ik ben blij, dat je hier bent. Ik houd vrouwen veel liever voor het lapje dan mannen. Zij spuwen eerder vuur en gif, als men ze plaagt. Daar is veel meer aardigheid aan.
KATRIEN: Ik zie U nog bijna schreien als ik wegga.

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto